Asia: HE 39/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta

Monimuotoiset perheet -verkosto kiittää mahdollisuudesta lausua liikkumisvapauden ja lähikontaktien väliaikaisesta rajoittamisesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Liikkumisrajoitukset ja lähikontaktien rajoittaminen ovat viimesijainen keino tilanteessa, jossa terveysturvallisuutta ei voida millään muilla keinoin taata.

Hallituksen esityksessä liikkumisvapauden rajoittamisesta on pyritty huomioimaan ihmisten erilaiset perhetilanteet ja elämäntilanteet. Ihmisten läheis- ja perhesuhteet ovat kuitenkin niin moninaisia, ettei niitä helposti saa tarkkarajaisesti sisällytettyä lain poikkeuksiin. Tilanteessa, jossa lainsäädännöllä on rikosoikeudellisia seuraamuksia, on laillisuusperiaatteen kannalta tärkeää, että sääntely on mahdollisimman tarkkarajaista. Siksi on tärkeää, että lakiin sisällytettäviä poikkeuksia täsmennetään nykyisestä. Inhimillisistä ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä syistä on syytä lisätä poikkeukset yksin elävien, yhden vanhemman perheiden ja vasta aikuistuneiden nuorten osalta.

Tapaamisoikeus

On hyvä, että esitykseen sisältyvät poikkeukset tapaamisoikeuksien toteuttamisen osalta. Valtaosa eronneista vanhemmista ei tee täytäntöönpanokelpoista tapaamisoikeussopimusta, joten on myös hyvä, että sellaista ei edellytetä tapaamisoikeuden todentamiseksi.

Esityksessä tulisi kuitenkin huomioida myös tilanne, jossa 18 vuotta täyttänyt nuori asuu kotona ja vuoroasuu vanhempiensa kotien välillä tai vierailee myös toisen vanhempansa kotona. Myös omilleen vasta muuttanut nuori saattaa tarvita vanhempiensa tukea. Lastensuojelun jälkihuollon asiakkaana oleva täysi-ikäinen nuori puolestaan voi tarvita sekä lastensuojelun työntekijöiden että esimerkiksi entisen sijaisperheensä tukea.

Liikkumisrajoituksiin tulisi sisällyttää poikkeus siinä tilanteessa, että nuori aikuinen käy vanhempansa luona tai vanhempi/vanhemmat käyvät hänen luonaan.

Uusperheissä, joissa samassa kodissa voi vierailla eri osoitteissa kirjoilla olevia lapsia, lasten oikeutta viettää aikaa yhdessä tulisi tarkentaa. Esityksen pohjalta on epäselvää esimerkiksi, voivatko 13-17-vuotiaat uusperheen sisarukset ulkoilla toistensa seurassa, jos he eivät ole kirjoilla samassa kodissa.

Monimuotoiset perheet
Hämeentie 29, 7. krs. 00500 Helsinki
toimisto@monimuotoisetperheet.fi
www.monimuotoisetperheet.fi

Yhden vanhemman perheet ja yksin asuvat

Hallituksen esitykseen on sisällytetty poikkeus tilanteessa, jossa liikkuminen on tarpeellista lapsen hoivan tarpeen vuoksi. Erikseen mainitaan, että isovanhempi voi mennä hoitamaan lastenlasta, ja että myös muu vanhemman läheinen voi mennä hoitamaan lasta. Tämä on erittäin tarpeellinen poikkeus.

Olisi kuitenkin tarpeen säätää tämä poikkeus irrallaan hoivasta – yhden aikuisen perheillä ja yksin asuvilla tulisi olla oikeus tavata yhtä vakiintunutta perheen ulkopuolista aikuista ilman, että tapaamisen täytyisi välttämättä liittyä lapsen hoivaan. Covid-19 pandemia on kuormittanut yhden vanhemman perheitä erityisen paljon pitkään. Yhden vakiintuneen ystävyyssuhteen ylläpitämisen mahdollistaminen ilman erillistä lapsen hoivaan liittyvää syytä kohtelisi näitä perheitä hiukan yhdenvertaisemmin kahden vanhemman perheiden kanssa.

Yksin asuvat ihmiset saisivat hallituksen esityksen mukaan ulkoilla yhden tai kahden muun kuin samassa taloudessa asuvan kanssa. Tämä on hyvä linjaus. Samalla kuitenkin monet yksin asuvat ovat esimerkiksi niin huonokuntoisia, etteivät pysty helposti ulkoilemaan tai ainakaan viettämään ulkotiloissa pitkiä aikoja. Yksin asuvissa on huomattava osuus ikääntyvää väestöä. On kohtuutonta edellyttää, että he voisivat tavata muita ihmisiä ainoastaan ulkotiloissa. Yksin asuvan tulisi voida tavata yhtä vakiintunutta ystävää myös sisätiloissa myös liikkumisrajoitusten ollessa voimassa. Tämä lisäisi myös sellaisten yksin asuvien, joilla ei ole vakiintunutta seurustelusuhdetta, yhdenvertaisuutta niihin nähden, joilla on vakiintunut seurustelusuhde.

Lisäksi esitykseen tulisi sisällyttää Skotlannin mallin mukainen oikeus vierailla ihmisen luona, jonka hyvinvointi tai mielenterveys vaarantuisi ilman emotionaalista tukea.

Maskipakko

Maskipakon osalta näihin poikkeuksiin tulisi selvästi kirjata myös, ettei näissä tilanteissa sovelleta maskipakkoa. Tällä hetkellä hallituksen esityksen pohjalta on epäselvää, koskeeko maskipakko myös yksityisasuntoja. Ruotsia koskevassa vertailukohdassa asia tuodaan selkeämmin esiin, samoin 2§ 4 momentin perusteluissa sivulauserakenteen voi tulkita tämän sisältöisesti. Tämä kaipaisi kuitenkin selkiyttämistä. Maskipakko ei saisi ulottua kotirauhan piiriin.

Monimuotoiset perheet
Hämeentie 29, 7. krs. 00500 Helsinki
toimisto@monimuotoisetperheet.fi
www.monimuotoisetperheet.fi

Monimuotoiset perheet -verkosto esittää seuraavia lisäyksiä hallituksen esitykseen:

2§ 4 momentissa tai sen perusteluissa olisi tarkennettava, koskeeko kasvosuojaimen käyttöpakko myös yksityisasuntoja vai vain julkisia tiloja.

3§ 2 mom. 8. kohdan perusteluihin olisi lisättävä tarkentava virke: ”Tällainen painava syy voisi olla esimerkiksi yksin asuvan henkilön yhden merkittävän ja vakiintuneen ystävyyssuhteen ylläpitäminen, perheen ainoan aikuisen yhden merkittävän ja vakiintuneen ystävyyssuhteen ylläpitäminen, nuoren aikuisen vierailu vanhempien kotona tai vanhemman vierailu nuoren, yksin asuvan aikuisen lapsensa kotona.”

Lisäksi 3§ 2 mom. 8 kohtaan tai sen perusteluihin tulisi sisällyttää lause ”Myös vierailu sellaisen ihmisen luona, jonka hyvinvointi tai mielenterveys uhkaa vaarantua ilman emotionaalista tukea, olisi sallittu.”

Viestintä

Hallituksen esitykseen liittyvien suorien korjaustarpeiden lisäksi on syytä panostaa siihen, että liikkumisrajoituksista viestittäessä huomioidaan perheiden ja elämäntilanteiden monimuotoisuus. Ihmiset ovat tällä hetkellä hyvin kuormittuneita, on erittäin tärkeää, että kaikkia yleisimpiä tilanteita varten on olemassa yksiselitteinen ja selkeä ohjeistus.

Lisätietoja

Anna Moring
Johtava asiantuntija
Monimuotoiset perheet -verkosto
050 375 0831
sara.makarainen@monimuotoisetperheet.fi

Monimuotoiset perheet -verkosto

on kymmenen perhejärjestön yhteistyöverkosto, johon kuuluvat Adoptioperheet ry, Familia ry, KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Lapsettomien yhdistys Simpukka ry, Perhehoitoliitto ry, Sateenkaariperheet ry, Suomen Monikkoperheet ry, Nuoret Lesket ry, Suomen Uusperheiden Liitto ry ja Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.